

20190200306

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

УКАЗ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО (*)

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на културното наследство (*),

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 28 јануари 2019 година.

Бр. 08-648/1
28 јануари 2019 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
д-р **Горге Иванов**, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
м-р **Талат Цафери**, с.р.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО (*)

Член 1

Во Законот за заштита на културното наследство („Службен весник на Република Македонија“ број 20/2004, 71/2004, 115/2007, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15, 192/15, 39/16 и 11/18), во членот 11 точка 18-а зборот „установа“ се заменува со зборот „институција“.

По точката 40 се додаваат три нови точки 41, 42 и 43, кои гласат:

„41. „Предмет од областа на културата“ е предмет којшто, пред или по неговото незаконско изнесување, е класифициран или дефиниран како дел од националното богатство со уметничка, историска, археолошка или друга културна или научна вредност (во натамошниот текст: националното богатство), во смисла на овој закон и ратификуван меѓународен договор.

42. „Незаконски изнесен предмет од областа на културата“ е предмет којшто:

- од територијата на Република Македонија е изнесен спротивно на овој закон и ратификуваните меѓународни договори или не е вратен до истекот на определениот рок за изнесување во странство од членот 96 став (5) од овој закон,
- се наоѓа на територијата на Република Македонија, а од територијата на друга држава е незаконски изнесен.

(*) Со овој закон се врши усогласување со Директивата 2014/60/EУ на Европскиот парламент и на Советот од 15 мај 2014 година за враќање на предмети од областа на културата незаконски одземени од територијата на земја-членка и за изменување на Регулативата (ЕУ) бр.1024/2012 (преработен текст), CELEX бр. 32014L0060

43. „Враќање на незаконски изнесен предмет од областа на културата“ е физичко враќање на предметот од областа на културата на територијата на државата од која незаконски е изнесен.“.

Член 2

Членот 32-а се менува и гласи:

„Национално богатство во смисла на овој закон, се добра, односно предмети од областа на културата кои припаѓаат на некој од видовите движно културно наследство од членовите 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 и 23 од овој закон, доколку:

1. се прогласени за културно наследство од особено значење или за значајно културно наследство;

2. се запишани во инвентарната книга како дел од јавна збирка (колекција) со која управува јавна музејска, библиотечна или кинотечна установа или Архивот;

3. претставуваат дел од опрема на заштитени верски објекти или заштитена сакрална збирка на одредена верска заедница;

4. се утврди дека имаат археолошка, историска, уметничка или друга културна или научна вредност за Република Македонија и чија заштита е востановена согласно со членот 42-а од овој закон, со решение за утврдување национално богатство, поради тоа што се:

- дело на уметник, дизајнер или создавач кој е значаен за одредена област од културата во Република Македонија,

- производ на домашна креативност, односно знаење,

- карактеристични од аспект на националното културно наследство,

- поврзани со личност, појава или настан значаен за националната историја на Република Македонија и на заедниците во Република Македонија,

- поврзани со споменик, споменичка целина, културен предел или друга значајна културна средина или фолклорни добра или

- ретки, загрозени или ќе станат ретки на територијата на Република Македонија.“.

Член 3

Во членот 42-а став (1) зборовите: „32-а став (2) точка 4 на овој закон, за антиквитети и други предмети на колекции“ се заменуваат со зборовите: „32-а точка 4 од овој закон за добра, односно други предмети на колекции“.

Во алинејата 2 зборот „однесени“ се заменува со зборот „изнесени“, а зборовите: „реституција, односно“ се бришат.

Член 4

Во членот 97 став (3) точка 2 зборовите: „на реституционо барање“ се заменуваат со зборовите: „за кој е поведена постапка за враќање“.

Ставот (5) се менува и гласи:

„Антиквитети, добра, односно предмети од членот 32-а точка 4 од овој закон и уметнички и други предмети на колекции што немаат статус на заштитени добра според одредбите на овој закон, чиј извоз не е под режим на слободен извоз во смисла на прописите за надворешно-трговско работење, може да се извезуваат врз основа на уверение што го издава Управата, по претходно прибавено мислење од надлежната јавна установа за заштита.“.

Член 5

Насловот на членот 100 и членот 100 се менуваат и гласат:

„Враќање на незаконски изнесени предмети од областа на културата

Член 100

(1) Во постапка и под услови утврдени со овој закон и ратификуваните меѓународни договори може да се бара враќање на предмет од областа на културата кој бил незаконски изнесен:

- од територијата на Република Македонија, а се наоѓа на територијата на друга држава,
- од територијата на друга држава, доколку се наоѓа на територијата на Република Македонија.

(2) Враќање на предмет од областа на културата може да бара државата од чијашто територија предметот незаконски е изнесен (во натамошниот текст: држава барател).

(3) Враќање на предмет од областа на културата може да се бара од државата на чија територија се наоѓа незаконски изнесениот предмет (во натамошниот текст: држава од која се бара).”.

Член 6

Насловот на членот 100-а и членот 100-а се менуваат и гласат:

„Централен орган за координација на враќањето на незаконски изнесени предмети од областа на културата

Член 100-а

(1) Министерството за култура се определува како централен орган за координација на враќањето на предмети од областа на културата кои се незаконски изнесени од териториите на други држави, а се наоѓаат на територијата на Република Македонија и за предмети од областа на културата кои се незаконски изнесени од територијата на Република Македонија, а се наоѓаат на територијата на друга држава.

(2) Во постапките за враќање на предмети од областа на културата кои се незаконски изнесени од териториите на други држави, а се наоѓаат на територијата на Република Македонија, Министерството за култура е должно да:

1. соработува со надлежните централни органи за координација на враќањето на предмети од областа на културата кои се незаконски изнесени од териториите на другите држави (во натамошниот текст: централниот орган за координација);

2. по барање на држава барател, која до Република Македонија доставила барање за враќање на предмет од областа на културата кој незаконски бил изнесен од нејзината територија, преземе активности за пронаоѓање на предметот и за утврдување на идентитетот на лицето кое го поседува бараниот предмет од областа на културата. Министерството за култура, ќе постапи по барањето на државата барател, доколку барањето ги содржи сите потребни податоци за утврдување на точното или за претпоставеното место на кое се наоѓа предметот од областа на културата за кој се бара враќање;

3. ги извести централните органи за координација на другите држави дека на територијата на Република Македонија е пронајден предмет од областа на културата за кој постои основано сомнение дека е незаконски изнесен од територијата на другата држава;

4. им овозможи на надлежните органи на државата барател во рок од шест месеци од денот на доставувањето на известувањето од точката 3 на овој став да проверат дали предметот за кој станува збор е предмет од областа на културата. Доколку проверката не се изврши во рок од шест месеци, одредбите од точките 5 и 6 на овој став не се применуваат;

5. ги преземе потребните мерки за физичка заштита на бараниот предмет од областа на културата во соработка со државата барател;

6. преземе мерки за спречување на дејства кои ќе ја оневозможат постапката за враќање на бараниот предмет од областа на културата;

7. посредува меѓу државата барател и лицето кое го поседува предметот од областа на културата, вклучувајќи и посредување при олеснување на спроведувањето на арбитражната постапка согласно со законодавството на Република Македонија, доколку државата барател и лицето кое го поседува предметот од областа на културата дадат формално одобрение за таквото посредување;

8. веднаш по приемот на барањето од точката 2 на овој став, односно по приемот на известувањето дека е започната постапка за враќање на незаконски изнесен предмет од областа на културата, ги известат централните органи за координација на другите држави дека во Република Македонија е започната постапка за враќање на предмет од областа на културата кој е незаконски изнесен од територијата на друга држава.

(3) Во постапките за враќање на предметите од областа на културата кои се незаконски изнесени од територијата на Република Македонија, а се наоѓаат на териториите на други држави, како и за реституција на дисперзираното културно наследство во странство по други основи, Министерството за култура:

1. презема активности за комплетирање на податоците и документацијата за незаконски изнесените предмети од областа на културата и дисперзираното културно наследство во странство врз други основи, кои можат да бидат предмет на враќање, односно реституција;

2. оформува досиеја за незаконски изнесените предмети од областа на културата и другите добра што се дел од дисперзираното културно наследство во странство;

3. соработува со другите државни органи во Република Македонија надлежни за поднесување реституциони барања или барање за враќање на незаконски изнесени предмети од областа на културата, односно тужби до надлежните судови на други држави;

4. остварува соработка со централните органи за координација во други држави, особено во поглед на вршењето на проверката и преземањето на потребните мерки за физичка заштита на бараниот предмет, кога тие постапуваат согласно со одредбите од ставот (2) точки 4 и 5 на овој член;

5. презема други дејства како централен орган за координација на враќањето на незаконски изнесени предмети од областа на културата и реституција на дисперзираното културно наследство по други основи, согласно со овој закон и ратификуваните меѓународни договори.

(4) При соработката со централните органи за координација на другите држави, Министерството за култура преку достапните електронски бази на податоци за незаконски изнесени предмети од областа на културата разменува информации по електронски пат, согласно со прописите од областа на заштитата на личните податоци.”.

Член 7

Насловот на членот 100-б и членот 100-б се менуваат и гласат:

„Начин на поведување постапка

Член 100-б

(1) Постапка за враќање на предмет од областа на културата кој е незаконски изнесен од територија на друга држава, а се наоѓа на територијата на Република Македонија се поведува непосредно со тужба пред надлежниот суд во Република Македонија.

(2) Во прилог на тужбата од ставот (1) на овој член се доставува:

(а) документ во кој се дадени детален опис и податоци за идентификација на предметот од областа на културата, врз чија основа се потврдува дека се работи за предмет од областа на културата кој има статус на национално богатство според прописите на државата барател;

(б) потврда од надлежните органи на државата барател дека предметот од областа на културата е незаконски изнесен од нејзината територија и

(в) доказ дека тужбата е поднесена во рокот од членот 100-г од овој закон.

(3) Постапката за враќање на предмет од областа на културата кој бил незаконски изнесен од територијата на Република Македонија, а се наоѓа на територија на друга држава ја поведува Државното правобранителство на Република Македонија непосредно со тужба пред надлежниот суд на државата на чија територија се наоѓа таквиот предмет од областа на културата.

(4) Министерот за култура донесува одлука за поведување постапка за враќање на предметот од областа на културата кој бил незаконски изнесен од територијата на Република Македонија и заедно со целокупната документација (досие) од ставот (2) на овој член ја доставува до Државното правобранителство на Република Македонија. Потврдата дека предметот е незаконски изнесен од територијата на Република Македонија, што е дел од документацијата (досието) за предметот, ја издава Управата за заштита на културното наследство.

(5) Тужбата од ставовите (1) и (3) на овој член се поднесува против лицето кое физички го поседува бараниот предмет од областа на културата за свои потреби (во натамошниот текст: поседувач) или во негово отсуство, против лицето кое физички го поседува таквиот предмет за трети лица (во натамошниот текст: друг имател).

(6) По исклучок на ставот (3) на овој член, за предмети од областа на културата кои се незаконски изнесени од територијата на Република Македонија и за добра кои се дел од дисперзирано културно наследство во странство по други основи, а се наоѓаат на територија на држава со која Република Македонија има склучено билатерален договор за реституција или кога тоа е предвидено со друг ратификуван меѓународен договор, постапката за реституција, односно враќање може да се поведе и по дипломатски пат преку Министерството за надворешни работи.

(7) Во случаите од ставот (6) на овој член, во прилог на барањето за поведување на постапка за реституција, односно враќање се доставува и документацијата од ставот (2) на овој член.”.

Член 8

Насловот на членот 100-в и членот 100-в се менуваат и гласат:

„Ограничување за поведување постапка

Член 100-в

(1) Враќање на предмет од областа на културата кој бил незаконски изнесен од територија на Република Македонија на територија на држава-членка на Европската Унија и од територијата на држава-членка на Европската Унија на територија на Република Македонија, може да се бара само за предмет од областа на културата кој е незаконски изнесен на или по 1 јануари 1993 година.

(2) Постапка за враќање на предмет од областа на културата кој е незаконски изнесен не може да се поведе ако изнесувањето на предметот од областа на културата од територијата на државата барател веќе не е незаконско во времето кога е побарано враќање на предметот.“.

Член 9

По членот 100-в се додаваат три нови наслови и три нови члена 100-г, 100-д и 100-ѓ, кои гласат:

„Рокови за поведување постапка

Член 100-г

(1) Постапката за враќање на предмет од областа на културата кој е незаконски изнесен од територијата на Република Македонија, а се наоѓа на територијата на друга држава и за предмет од областа на културата кој е незаконски изнесен од територијата на друга држава, а се наоѓа на територијата на Република Македонија, може да се поведе во рок од три години сметано од денот кога надлежниот централен орган за координација на државата барател дознал за местото на кое се наоѓа предметот од областа на културата и за идентитетот на лицето кое го поседува предметот, а најдоцна во рок од 30 години сметано од денот на незаконското изнесување од територијата на друга држава, односно во случај кога Република Македонија има склучено билатерален договор за реституција или кога тоа е предвидено со друг ратификуван меѓународен договор најдоцна во рок од 50 години сметано од денот на незаконското изнесување од територијата на друга држава.

(2) Во случај кога предметите се дел од јавни збирки (колекции) и дел од опрема на заштитени верски објекти или заштитени сакрални збирки на одредени верски заедници во државите каде тие се предмет на посебни постапки за заштита според националното законодавство, постапката за враќање може да се поведе во рок од 75 години, освен во државите каде што постапките не подлежат на временски рок или со билатерален договор е утврден рок подолг од 75 години.

Правичен надоместок

Член 100-д

(1) Во постапката за враќање на предмет од областа на културата кој е незаконски изнесен од територија на друга држава, а се наоѓа на територијата на Република Македонија се одлучува и за правичниот надоместок за лицето кое го поседува бараниот предмет, доколку лицето докаже дека при стекнување на предметот постапило со должна грижа и внимание.

(2) За да се утврди дали лицето кое го поседува бараниот предмет постапило со должна грижа и внимание, се земаат предвид сите околности на стекнувањето на предметот од областа на културата, а особено: документацијата за потеклото на предметот, одобреността за извоз кои се бараат во согласност со законодавството на државата барател, платената цена за предметот, степенот на консултација на достапните регистри за украдени предмети од областа на културата и други соодветни информации кои на разумен начин може да ги добие, како и дали лицето презело други активности кои разумно лице би ги презело под слични околности.

(3) Во случај на донација или наследување, поседувачот нема да биде во поповолна положба од лицето од кое го стекнал бараниот предмет по пат на донација или наследување.

(4) Надоместокот од ставот (1) на овој член е на товар на државата барател.

(5) Надоместокот од ставот (1) на овој член, се депонира во судот во Република Македонија и овој надоместок ќе му биде исплатен на лицето од ставот 1 на овој член во постапката кога од надлежниот централен орган за координација на државата барател судот ќе добие известување дека предметот од областа на културата е предаден на државата барател.

(6) Лицето од ставот (1) на овој член, во постапката за враќање на предмет од областа на културата кој е незаконски изнесен од територија на друга држава, а се наоѓа на територијата на Република Македонија е должно предметот од областа на културата да го предаде во рок од три дена од денот на депонирањето на износот за надоместокот од ставот (1) на овој член.

(7) Трошоците настанати за спроведување на пресудата за враќање на предметот од областа на културата кој бил незаконски изнесен од држава барател и трошоците за мерките од членот 100-а став (2) точка 5 од овој закон се на товар на државата барател.

Посебни одредби

Член 100-ѓ

(1) Правото на сопственост на предметот од областа на културата по неговото враќање во Република Македонија се регулира согласно со прописите за сопственост и други стварни права.

(2) Постапките за враќање на предмети од областа на културата кои се незаконски изнесени од територија на друга држава, а се наоѓаат на територијата на Република Македонија според одредбите од овој закон не влијаат врз граѓански или кривични постапки што може да се покренат од страна на заинтересираната држава или сопственикот, односно имателот на украдениот и/или незаконски изнесениот предмет од областа на културата.“.

Член 10

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.